

Кузьма Х. В.,
здобувач, Львівська комерційна академія, м. Львів

ОБЛІК КОМІСІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** У статті охарактеризовано сутність організації обліку як системи відображення операцій щодо діяльності підприємства. Обґрунтовано, що організація обліку – це комплекс заходів зі збору, обробки, накопичення та використання в процесі управління інформацією. Окреслено основні завдання організації обліку. Запропонована схема організації обліку комісійних операцій, а також схема обліку витрат, пов'язаних з комісійними операціями. Використання розроблених реєстрів із закріпленням відповідальності за визначеними особами дає змогу в оперативному порядку контролювати та управляти проведенням комісійних операцій. Встановлено, що належна організація обліку є основою методики обліку комісійних операцій як у комітента, так і в комісiонера.*

Ключові слова: комісійні операції, організація обліку, витрати.

Kuzma H. V.,
Postgraduate, Lviv Academy of Commerce, Lviv

ACCOUNTING OF COMMISSION OPERATIONS OF AN ENTERPRISE: ORGANIZATIONAL ASPECT

***Abstract.** The article describes the essence of accounting as a system of displaying operations as to the enterprise's activity. Proved that organization of accounting – is a complex of measures such as collection, processing, storing and using in the process of managing the information. The basic tasks of accounting are outlined. The scheme of accounting commission operations as well as cost accounting scheme, related to commission operations, is proposed. Using the elaborated registers with delegating the responsibility for certain individuals allows promptly control and manage the implementation of commission operations. Determined that the proper organization of accounting is the basis for the method of accounting commission operations as for the consignor and for the commissioner.*

Keywords: commission operations, organization of accounting, costs.

Постановка проблеми. Бухгалтерський облік в Україні в умовах адаптації до міжнародних стандартів має бути зорієнтованим на забезпечення зовнішніх і внутрішніх користувачів достовірною інформацією про стан суб'єкта господарювання. В умовах сьогодення бухгалтерський облік в окремих випадках акумулює на підприємстві недостовірну інформацію про стан майна за відповідний період, що, власне, і призводить до викривлення інформації як для управління персоналу, так і для зовнішніх користувачів.

Відтак для підвищення рівня інформаційного забезпечення необхідна у практичній діяльності раціональна організація бухгалтерського обліку, яка враховувала б вимоги сучасної системи управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації обліку в своїх працях досліджували О. Ю. Акименко [1], В. І. Бачинський, П. О. Куцик [8, 9], М. Ю. Карпушенко, Л. С. Стригуль [11], В. С. Рудницький, Н. М. Бондаренко [2], С. О. Левицька, В. Кулик [7], О. М. Чабанюк, Й. В. Канак

[4], Ю. С. Цал-Цалко, В. О. Озеран [10] та ін. Дослідження вчених були скеровані на вирішення проблем обліку діяльності підприємств різних сфер економіки.

Постановка завдання. Розглянути суть та загальні підходи до організації обліку, визначити основні етапи організації обліку на підприємствах, які здійснюють комісійні операції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу.

С. О. Левицька визначає організацію бухгалтерського обліку як раціональну систему відображення операцій і результатів діяльності з урахуван-

ням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних і стратегічних рішень [6, с. 17].

На думку Ф. Ф. Бутинця, організація бухгалтерського обліку – це система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства і здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції [3].

Так, М. Ю. Карпушенко вважає: організація бухгалтерського обліку – це система впорядкованих дій зі створення системи бухгалтерського обліку, що включає складання облікових реєстрів і первинних носіїв облікової інформації, облікову політику підприємства, організацію облікового процесу [5, с. 6].

На наш погляд, під організацією обліку діяльності підприємств, які здійснюють комісійні операції, необхідно розуміти комплекс заходів зі встановлення порядку і методів збору, обробки, накопичення вихідної інформації про такі операції й здійснення контролю за результатами діяльності підприємств з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Ми пропонуємо виділити основні завдання раціональної організації обліку витрат за здійснюваними комісійними операціями (рис. 1).

Проведені дослідження свідчать, що вчені та практики виділяють в основному три етапи організації бухгалтерського обліку: методичний, технічний, організаційний. Перший (методичний) етап організації бухгалтерського обліку передбачає вибір способів і прийомів, що є основою для таких методів обліку, як документування, синтетичні та аналітичні рахунки, подвійний запис, бухгалтерський баланс і звітність, інвентаризація, оцінка майна та зобов'язань, калькулювання. Саме на даному етапі проводиться вибір застосування конкретних елементів методу бухгалтерського обліку, що також відповідає першому рівню системи бухгалтерського обліку.

Другий (технічний) етап передбачає вибір форми обліку, яка найбільш повно характеризуватиме і відповідатиме розміру підприємства та його галузі.

Третій етап, на відміну від перших двох, які забезпечують організацію ведення облікових записів, забезпечує організацію процесу управління в бухгалтерії, тобто організацію роботи облікового апарату.

Послідовність організації обліку витрат на проведення комісійних операцій подана нами на рис. 2.

Рис. 1. Основні завдання раціональної організації обліку комісійних операцій

Рис. 2. Схема організації обліку комісійних операцій

Витрати на проведення комісійних операцій підлягають суцільному і безперервному документуванню господарських операцій та процесів, пов'язаних із використанням матеріальних, трудових і інших ресурсів, що оформляється первинними документами. Накопичення та групування інформації відбувається у подальшому в регістрах обліку на основі даних первинного обліку.

Проблема досконалого документування – одна з найважливіших, оскільки документ має юридичну силу і підтверджує достовірність облікової інформації, тобто забезпечує досягнення основної мети обліку – продукування достовірної та неупередженої інформації.

Відображення у первинній документації може відбуватися безпосередньо під час здійснення господарської операції або ж після її завершення. Лише зафіксована належним чином на носіях (паперових або електронних) інформація є юридичним підтвердженням понесення витрат на проведення комісійних операцій, а також підставою для відображення в обліку.

Важливим етапом організації обліку є відображення вартості комісійних операцій. Вартість комісійних операцій оцінюють у залежності від організаційних форм їх проведення. При проведенні комісійних операцій за допомогою спеціалізованих підприємств (комісіонерів) до складу витрат на комісійні операції комітентом включаються суми, сплачені підприємствам-комісіонерам за виконані операції (згідно зі звітами та актами виконання

таких операцій). Суму послуг за виконані операції встановлюють, як правило, у відсотках від обсягу продажу або закупівлі товарів. Якщо комісійні операції виконував банк, то до складу витрат на проведення комісійних операцій включають комісійну винагороду, яку підприємство (комітент) сплачує банку (комісіонеру) за виконані операції (згідно з договором комісії).

На основі проведеного дослідження нами подано схему організації обліку витрат на проведення комісійних операцій (рис. 3).

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Рациональна організація бухгалтерського обліку – важлива передумова прийняття ефективних управлінських рішень. Використання розроблених регістрів із закріпленням відповідальності за визначеними особами дає змогу в оперативному порядку контролювати та управляти проведенням комісійних операцій. Розглянутий порядок формування та узагальнення інформації щодо здійснених комісійних операцій за центрами витрат і центрами відповідальності дає змогу отримувати інформацію про роботу структурних одиниць, закріпити відповідальність за працівниками, за виконання завдань, підвищити інформативність, корисність та точність даних для цілей управління. Належна організація обліку є основою методики обліку комісійних операцій як у комітента, так і в комісіонера, питання якої будуть розглянуті у наступних наукових дослідженнях.

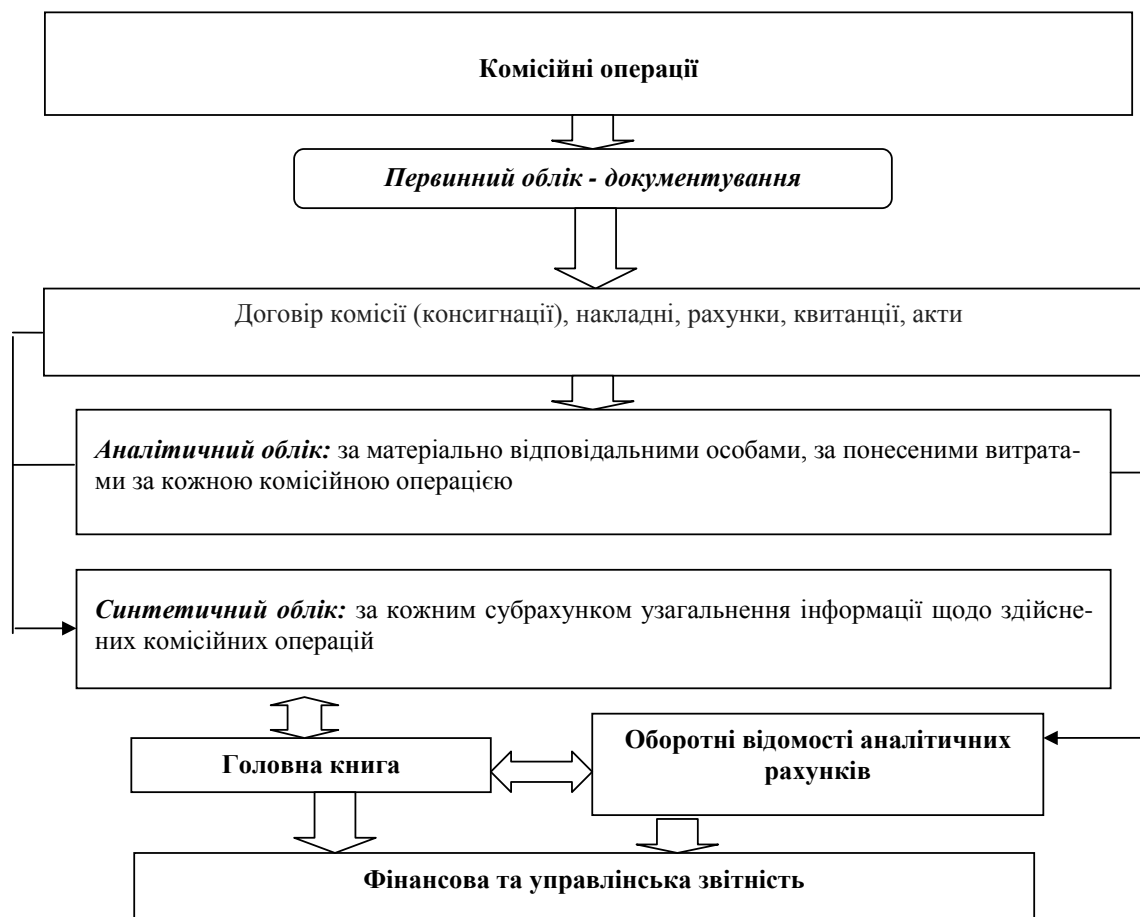

Рис. 3. Схема організації обліку витрат за комісійними операціями

ЛІТЕРАТУРА

1. Акименко О. Ю. Рациональна організація обліку як основа забезпечення ефективного управління підприємством / О. Ю. Акименко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – Чернігів : Чернігівський державний технологічний університет, 2013. – № 3. – С. 69-74.

2. Бондаренко Н. М. / Теоретичні основи організації обліку на підприємстві / Н. М. Бондаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон : Херсонський державний університет, 2014. – Вип. № 4. – С. 10-14.

3. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / [Ф. Ф. Бутинець та ін. ; за ред. Ф. Ф. Бутинця]. – [8 вид.]. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.

4. Канак Й. В. Підходи до організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі / Й. В. Канак, Н. Б. Фірко // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів, 2014. – Вип. 44. – С. 30-34. – (Серія економічна).

5. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посіб. / М. Ю. Карпушенко. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 241 с.

6. Кужельний М. В. Організація обліку: підручник / М. В. Кужельний, С. О. Левицька. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

7. Кулик В. Організація обліку на підприємствах України: розробка внутрішніх регламентів /

В. Кулик, М. Любимов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 6. – С. 12-18.

8. Куцик П. О. Облік витрат майбутніх періодів: організаційний аспект / П. О. Куцик // Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: зб. матер. 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Г. Г. Кірейцева. – К. : Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки", 2015. – С. 285-288.

9. Куцик П. О. Організація обліку витрат на дослідження та розробки: практичний підхід / П. О. Куцик, Т. Я. Сенчук // Торгівля, комерція, підприємство : зб. наук. праць. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. – Вип. 16. – С. 84-91.

10. Озеран В. О. Методика та організація обліку витрат на підприємствах лісового господарства / В. О. Озеран, М. Ю. Чік // Бухгалтерський облік і аудит : науково-практичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 31-41.

11. Стригуль Л. С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві / Л. С. Стригуль, А. С. Тимонова // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". – Харків, 2014. – № 32. – С. 48-51.

REFERENCES

1. Akymenko, O. Yu. (2013), "Ratsional'na orhanizatsiia obliku iak osnova zabezpechennia efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom", *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, vol. 3, pp. 69-74.
2. Bondarenko, N. M. (2014), "Teoretychni osnovy orhanizatsii obliku na pidpriemstvi", *Naukovyy visnyk Kher-sons'koho derzhavnoho universytetu*, no. 4, pp. 10-14.
3. Butynets', F. F. ta in. (2009), *Bukhhalters'kyj finansovyy oblik* [Financial record-keeping], 8nd ed, Ruta, Zhytomyr, Ukraine.
4. Kanak, J. V. and Firko, N. B. (2014), "Pidkhody do orhanizatsii obliku dokhodiv vid realizatsii tovariv na pidpriemstvakh hurtovoi torhivli", *Visnyk L'vivs'koi komertsijnoi akademii*, no. 44, pp. 30-34.
5. Karpushenko, M. Yu. (2011), *Orhanizatsiia obliku* [Organization of account], Kharkivs'kyj natsional'nyj universytet mis'koho hospodarstva imeni O. M. Be- ketova, Kharkiv.
6. Kuzhel'nyj, M. V. and Levyts'ka, S. O. (2010), *Orhanizatsiia obliku* [Organization of account], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv.
7. Kulyk, V. and Liubymov, M. (2013), "Orhanizatsiia obliku na pidpriemstvakh Ukrainy: rozrobka vnutrishnikh rehlamentiv", *Bukhhalters'kyj oblik i audyt*, vol. 6, pp. 12-18.
8. Kutsyk, P. O. (2015), "Oblik vytrat majbutnikh periodiv: orhanizatsijnyj aspekt", *Rozvytok bukhhalters'koho obliku: teoriia, profesiia, mizhpredmetni zviazky* [Development of record-keeping: theory, profession, intersubject relations] IX *Mizhnar. nauk.-prakt. konf. prysviach. pam'iaty prof. H. H. Kirejtseva* [IX the International naukovo-praktichna conference is devoted memory of professor G. G. Kireyceva], Natsional'nyj naukovyy tsestr "Instytut aharnoї ekonomiky", Kyiv, pp. 285-288.
9. Kutsyk, P. O. and Senchuk, T. Ya. (2014), "Orhanizatsiia obliku vytrat na doslidzhennia ta rozrobky: praktychnyj pidkhid", *Torhivlia, komertsii, pidpriemnytstvo : zb. nauk. prats'*, no. 16., pp. 84-91.
10. Ozeran, V. O. and Chik M. Yu. (2012), "Metodyka ta orhanizatsiia obliku vytrat na pidpriemstvakh lisovoho hospodarstva", *Bukhhalters'kyj oblik i audyt : naukovo-praktychnyj zhurnal*, vol. 4, pp. 31-41.
11. Stryhul', L. S. and Timonova, A. S. (2014), "Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku i audytu osnovnykh zasobiv na pidpriemstvi", *Visnyk Natsio- nal'noho tekhnichnoho universytetu "Kharkivs'koho politekhnichnoho instytutu"*, Vol. 32 , pp. 48-51.